

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 12 juni 2020

Mål nr

B 6337-19

PARTER

Klagande

JU

Ombud och offentlig försvarare: Advokat PE

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Olaga hot

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2019-11-11 i mål B 4824-19

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

PE ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av JU i Högsta domstolen med 35 013 kr. Av beloppet avser 15 324 kr arbete, 8 995 kr tidsspillan, 3 691 kr utlägg och 7 003 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

JU har yrkat att Högsta domstolen ska frikänna honom.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL

Bakgrund till målet i Högsta domstolen

1. JU skrev på söndagskvällen den 12 maj 2019 en text på svenska som han därefter med hjälp av Googles översättningstjänst översatte till ryska och la till sin My story på det sociala mediet Snapchat. Texten kunde ses av hans vänner på Snapchat, cirka 50 personer, varav några gick i hans klass i första årskursen på Sundsta-Älvkullegymnasiet i Karlstad. En av klasskamraterna översatte på motsvarande sätt texten till svenska och spred översättningen vidare. Meddelandet kom samma kväll och nästkommande morgon att spridas till ett flertal elever och läsas av personal på skolan.
2. Den till svenska översatta texten löd ”På torsdag kommer jag till skolan och skjuta alla. De som överlever skador, kommer jag långsamt skära ned med en kniv. Jag hatar horor!”
3. JU åtalades för olaga hot. Enligt gärningsbeskrivningen hade han hotat elever och personal vid Sundsta-Älvkullegymnasiet, bl.a. tre namngivna elever och den biträdande gymnasiechefen, genom att på Snapchat skriva ett meddelande med innebörd att han skulle döda eller skada alla på skolan. De

hotade kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin och annans personliga säkerhet.

4. Tingsrätten frikände JU med hänvisning till att brottet olaga hot inte tar sikte på hot mot en mer eller mindre obestämd krets av personer utan måste rikta sig mot enskilda personer. Tingsrätten ansåg att åtalet inte heller kunde bifallas som olaga hot mot de i gärningsbeskrivningen namngivna personerna. Hovrätten däremot ansåg att hotet var riktat mot en tillräckligt bestämd krets av personer – eleverna och personalen på gymnasieskolan – och dömde JU för olaga hot.

Vad målet gäller

5. I målet aktualiseras framför allt frågan om ett hotfullt uttalande som har riktats mot alla på en viss skola, ca 2 500 personer, kan anses utgöra ett hot mot ”någon annan” i den mening som avses i brottsbalkens bestämmelse om olaga hot.

Straffbestämmelsen om olaga hot

6. I 4 kap. brottsbalken regleras brott mot frihet och frid. I 5 § första stycket anges att den som hotar någon annan med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig rädsla för egen eller annans säkerhet till person, egendom, frihet eller frid, döms för olaga hot till böter eller fängelse i högst ett år.

Avgränsningen att hotet ska ha varit riktat mot ”någon annan”

7. Adressaten för ett hot kan vara en enskild person, men kan också utgöras av en avgränsad krets av personer. Om däremot hotet är riktat mot en anonym allmänhet, t.ex. ett hot om en bomb på en allmän plats, är det i regel inte fråga om ett olaga hot i brottsbalkens mening (jfr prop. 1976/77:121 s. 14). Hotet riktar sig då inte mot en tillräckligt preciserad krets av enskilda

som, typiskt sett, har anledning att känna att gärningsmannens hot är riktat mot just dem. För att olaga hot ska anses föreligga är det inte heller en förutsättning att gärningsmannen och de som hotas har en föregående kännedom om varandra.

8. Vad som nu har sagts utesluter inte att det kan finnas fall, t.ex. vid ett bombhot, då hotet både kan anses vara riktat mot en eller flera enskilda och mot allmänheten. Det kan då komma i fråga att döma i konkurrens, dvs. både för t.ex. olaga hot och falskt larm, ett brott som ingår i brottsbalkens 16:e kapitel. Det kapitlet avser brott mot allmän ordning. (Jfr t.ex. situationen i NJA 2001 s. 627.)

Uttrycket att hotet ska ha varit ägnat att framkalla allvarlig rädsla

9. Med uttrycket ”hotar... på ett sätt som är ägnat att” avses att hotet typiskt sett är sådant att det kan framkalla allvarlig rädsla hos den eller de som det riktar sig mot. Det förutsätter att hotet kommer till den hotades kännedom, antingen direkt eller genom förmedling, men alltså inte att det i det enskilda fallet faktiskt har framkallat allvarlig rädsla. Om det är uppenbart för den hotade att hotet inte är allvarligt menat, t.ex. genom dennes närmare kännedom om att den som hotar skämtar, är det dock inte fråga om ett olaga hot i bestämmelsens mening. Frågan om gärningsmannens avsikt att verkställa hotet saknar i övrigt betydelse för straffbarheten, men den kan beaktas vid bedömningen av gärningens straffvärde. (Se NJA II 1962 s. 128 och prop. 2016/17:222 s. 93.)

10. Bedömningen av hotet ska göras utifrån hur situationen har framstått för den hotade och utgå från de faktiska förhållandena. Av betydelse är då bl.a. vilka åtgärder som hotet avser och hotets styrka, vem som uttalar det, sättet på vilket hotet uttalas, hur gärningsmannen agerar i övrigt och vad den hotade känner till om gärningsmannens agerande sedan tidigare. Bestämmelsen ger alltså möjlighet att ta hänsyn till andra förutsebara yttringar som visar

gärningsmannens farlighet än de som direkt sammanhänger med den åtgärd som avses med det framställda hotet. Även omständigheter som rör målsägandens ålder och sårbarhet kan behöva beaktas vid bedömningen. (Jfr a. prop. s. 93 och SOU 2016:7 s. 591.)

Bedömningen i detta fall

Hotet har riktats mot en avgränsad krets av enskilda personer

11. Hotet mot ”alla” på skolan får anses ha varit riktat mot både elever och personal på gymnasiet. Kretsen är avgränsad och består av enskilda personer. Hotet om brottslig gärning har alltså inte varit riktat mot en anonym allmänhet och faller därmed inte av det skälet utanför det straffbara området för olaga hot.

Hotet har varit ägnat att framkallat allvarlig rädsla

12. Meddelandet utgör ett hot om en massskjutning på en skola som ska begås på en viss angiven dag i en nära framtid. Hotet är riktat mot en krets av personer väl medvetna om förekomsten av s.k. skolskjutningar och i huvudsak mot unga personer. Det har inte framkommit att det förhållandet att hotet kom från JU gjorde det uppenbart för de som hotades att det inte var allvarligt menat. Innebörden av meddelandet, det förhållandet att det framfördes av en elev vid skolan och att det framfördes via sociala medier medför att hotet var ägnat att framkalla allvarlig rädsla hos de hotade. Detta gäller även med beaktande av att det framfördes på ryska.

13. Det kan tilläggas att det av utredningen framgår att, utöver de som hörts som målsägande i målet, ytterligare ett flertal elever vid skolan fick kännedom om hotet innan åtgärder hade vidtagits för att klargöra att hotet inte skulle verkställas. Hotet föranledde en betydande oro och rädsla, något som togs på allvar och behövde hanteras av skolans ledning.

JUs uppsåt

14. Bestämmelsen om olaga hot straffbelägger endast uppsåtliga gärningar. Uppsåtet ska omfatta dels att innehållet i hotet avser brottslig gärning, dels de faktiska förhållanden som leder till slutsatsen att hotet har varit ägnat att framkalla allvarlig rädsla hos den hotade för dennes egen eller annans säkerhet till person, egendom, frihet eller frid. Uppsåtet ska också omfatta att de som hotet riktar sig mot får kännedom om hotet.

15. JU har uppgett att skälet till att han la till den aktuella texten på sin My story var att han var arg och ledsen för att han just innan han gjorde det hade blivit ignorerad av en person på Snapchat. Han brukar lyssna på rysk rapmusik och har även tidigare lagt till texter på ryska. JU har förklarat att när han la till den aktuella texten var det ett sätt att få bort den ilska som han av flera anledningar kände, även om han inte ville att någon skulle veta vad det stod.

16. JU har själv skrivit texten som han, till skillnad från andra gånger då han skrivit en text för att ge utlopp för sin frustration, la till på sin My story på Snapchat. Han har därmed haft vetskap om att texten innefattade ett konkret hot om en skolskjutning som riktades mot elever och personal på hans egen skola. Vidare visste han att flera av de som hotet var riktat mot var hans vänner på Snapchat och därmed kunde förväntas se texten och även sprida meddelandet vidare till andra som hotet avsåg.

17. Vad JU har uppgett i anslutning till skälet för att lägga till texten på Snapchat gör att det inte är bevisat att hans avsikt med gärningen också omfattade att mottagarna skulle komma att förstå innehållet. Med hänsyn till hur enkelt en översättning kan göras måste han emellertid vid gärningstillfället ha varit praktiskt taget säker på att i vart fall vissa av de hotade skulle få del av innehållet.

18. JU har därmed haft uppsåt såväl till att personer på skolan skulle få kännedom om hotet som till att hotet var ägnat att framkalla allvarlig rädsla för deras säkerhet till person. Han ska därför dömas för olaga hot i enlighet med åtalet.

19. Hovrätten har med beaktande av JUs ungdom (16 år vid händelsen) och vad som framkommit om hans psykiska hälsa bestämt påföljden till 30 timmars ungdomstjänst. Högsta domstolen instämmer i hovrättens påföljdsbestämning. Hovrättens domslut ska alltså fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Anders Eka, Kerstin Calissendorff (referent), Malin Bonthron (skiljaktig), Stefan Reimer och Cecilia Renfors (skiljaktig)
Föredragande justitiesekreterare: Emelie Hansell

Datum
2020-06-12

Mål nr B 6337-19
Bilaga

SKILJAKTIG MENING

Justitieråden Malin Bonthron och Cecilia Renfors är skiljaktiga och frikänner JU.

Vi ansluter oss till vad som anförs i domskälen under punkterna 1–15, men anser att skälen ska ha följande lydelse från och med punkten 16.

16. JU har själv skrivit texten som han la till på sin My Story på Snapchat. Han har därmed haft vetskap om att texten innefattade ett konkret hot om en skolskjutning som riktades mot elever och personal på hans egen skola. Vidare visste han att flera av de som hotet var riktat mot var hans vänner på Snapchat och därmed kunde se texten och sprida meddelandet vidare till andra som hotet avsåg.

17. Det som JU har berättat om skälet till att han skrev texten och till att han la till den på ryska gör att det inte är bevisat att hans avsikt var att mottagarna skulle översätta texten till svenska.

18. Enligt ett i målet ingivet läkarintyg har JU en psykiatrisk diagnos som bland annat innebär att han har problem med det sociala samspelet med andra. Han har svårigheter med kommunikation och med att tolka vad andra menar.

Dok.Id 182063

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

19. JU har uppgett att när han tidigare lagt till texter på ryska är det inte någon som har sagt att de har översatt texterna. Hans begränsningar i fråga om social förmåga gör att det inte framstår som troligt att han vid det nu aktuella tillfället – i strid med sina tidigare erfarenheter – kände sig praktiskt taget säker på att de som såg hans My story skulle agera på ett annat sätt denna gång.

20. Han måste dock ha förstått att det fanns en viss risk för att någon skulle översätta texten, särskilt med hänsyn till att han visste hur enkelt en översättning kunde göras. Hans funktionshinder, som innebär att hans förmåga att bedöma hur andra kommer att agera är begränsad, gör dock att det måste ha legat nära till hands för honom att tro att situationen skulle utvecklas på samma sätt som tidigare gånger.

21. Det är därmed inte visat att JU trodde att texten skulle komma att översättas. Mot den bakgrunden är det inte styrkt att han har haft uppsåt till att texten skulle komma till de hotades kännedom i en form som dessa förstod. Han ska därför frikännas.
